

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дунайський інститут Національного університету «ОМА»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ДІ НУ «ОМА»

_____ Чимшир В.І.

" ____ " _____ 2023 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Підготовка до зовнішнього незалежного
оцінювання з української мови
(для слухачів підготовчих курсів)

2023 рік

Таблиця 1. Розподіл годин загального обсягу дисципліни відповідно до навчального плану

Форма навчання і термін курсів за навчальним планом	Очно – заочна
	6 місяців
Повний обсяг часу на вивчення дисципліни (в годинах)	150
У тому числі на аудиторні заняття	74
З них:	
– лекційні;	16
– практичні	32
Кількість контрольних робіт:	
– на заняттях в аудиторії	4
Кількість самостійних робіт	2
– індивідуально	
Обсяг часу на самостійну роботу (в годинах),	102
Підсумкова форма контролю – залік (кількість)	1

Програму навчальної дисципліни склала викладач курсів довузівської підготовки з української мови ст. викладач ДІ НУ «ОМА» Турлак Л.П.

Програма розглянута та схвалена на засіданні *вченої ради ДІ НУ «ОМА»*

"__" _____ 2023 р., протокол № __

Директор ДІ НУ «ОМА»

_____ В.І. Чимшир

ЗМІСТ
тематичного плану підготовчих курсів з української мови

1. Тематичний план дисципліни.....	5
2. Графік проведення аудиторних та самостійних контрольних робіт	7
3. Вступ.....	8
4. Загальна характеристика програми навчальної дисципліни	8
5. Завдання та вимоги до рівня Предметної підготовки	9
6. Анотації розділів дисципліни та вимоги до мінімальних знань і умінь слухачів з української мови.....	11
7. Критерії успішності навчання та засоби діагностики успішності навчання з дисципліни	21
8. Організаційно-методичні вказівки	23
9. Перелік тем та запитань на практичні заняття з курсу «Українська мова».....	25
10. Питання до заліку з української мови	31
11. Рекомендована література	35

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Розподіл програмного матеріалу
за формами навчальної роботи

№ тижня	Предмет	Найменування тем	Загальна кількість годин за темами	Лекції (год)	Практ. занят. (год)
1 10.01	УМ	Мотивація студентів до навчання як визначальна умова академічної доброчесності. Основні терміни і поняття, які варто використовувати при роботі над кодексом честі для його універсалізації та уникнення можливих термінологічних непорозумінь, можливі етапи роботи над створенням кодексу честі. Фонетика. Графіка. Орфографія. Офоепія.	2		2
2 17.01	УМ	Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми.	4	2	2
3 24.01	УМ	Лексикологія. Фразеологія. СКР № 1 з укр. мови	2		2
4 31.01	УМ	Будова слова. Словотвір. Орфографія. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безафіксний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів. Чергування голосних і приголосних. АКР №1 з укр. мови	4	2	2
5 07.02		Іменник. Загальне значення. Морфологічні ознаки. Синтаксична роль. Прикметник як частина мови. Складні слова. Правопис складних іменників, прикметників.	2		2
6 14.02	УМ	Числівник. Розряди числівників за значенням. Групи числівників за будовою. Типи відмінювання кількісних числівників.	4	2	2
7 21.02	УМ	Займенник Розряди займенників за значенням. Особливості їх відмінювання. Неозначені й заперечні займенники, їх утворення. СКР 2 з укр. мови	2		2
8 28.02	УМ	Дієслово. Форми дієслова.	4	2	2
9 06.03	УМ	Прислівник. Правопис прислівників.	2		2
10 13.03	УМ	Службові частини мови. Прийменник. Сполучник. Частка. Вигук. Правопис службових частин мови. АКР № 2 з укр. мови	4	2	2

11 20.03	УМ	Синтаксис. Словосполучення. Типи словосполучень. Односкладне речення Двоскладне речення. Головні і другорядні члени речення	2		2
12 27.03	УМ	Складне речення. Складносурядне речення. Розділові знаки в ССР. АКР № 3 з укр. мови	4	2	2
13 03.04	УМ	Складне речення. Складнопідрядне речення. Розділові знаки в СПР.	2		2
14 10.04	УМ	Безсполучникове речення. Розділові знаки в БР. Складне речення з різними видами зв'язку. Розділові знаки. Тестові завдання. Тренувальні вправи. Тести.	4	2	2
15 17.04	УМ	Повторення. Пробне ЗНО. АКР № 4 з укр. мови	4	2	2
16 24.04	УМ	Залік	2		2
		Всього:	48	16	32

Графік проведення аудиторних та самостійних контрольних робіт

Дистанційно на платформі МЕЕТ . Classroom: Meet turlac

№ з/п	Дата проведення	Види робіт
1.	24.01.2024	СКР № 1 з української мови
2.	31.01.2024	АКР № 1 з української мови
3.	21.02.2024	СКР № 2 з української мови
4.	13.03.2024	АКР № 2 з української мови
5.	27.03.2024	АКР № 3 з української мови
6.	17.04.2024	СКР № 3 з української мови
7.	24.04.2024	Залік очно і дистанційно

*** АКР - аудиторна контрольна робота;**

*** СКР – самостійна контрольна робота.**

2. ВСТУП

Зовнішнє незалежне оцінювання (далі - ЗНО) навчальних досягнень є державною підсумковою атестацією знань та вступними випробуваннями до вищих навчальних закладів випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти.

Підготовка до ЗНО - це комплекс заходів, що має на меті предметну, інформаційну, методичну, психологічну, фізичну та організаційну підготовку випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти (слухачів системи довузівської освіти) до участі в зовнішньому незалежному оцінюванні.

Такі заходи можуть здійснюватися у різних організаційних формах:

- очно;
- заочно у кореспондентській формі;
- заочно-дистанційній формі;
- самостійно слухачами з використанням відповідної літератури.

Роль і місце української мови в системі довузівської підготовки визначаються особливостями мови як могутнього державотворчого фактора, вагомим чинником формування особистості громадянина України. Українська мова займає одне з чільних місць з-поміж національних вартостей.

Державний статус української мови передбачає її пріоритетне використання в усіх сферах суспільного життя. Це зумовлює значущість вивчення української мови як обов'язкового предмета при вступі до взо.

Знання української мови має бути достатнім для того, щоб з її допомогою абітурієнт якнайповніше реалізував свої життєві потреби, плани і наміри в умовах зростого попиту суспільства на мислячу, діяльну, творчу, національно свідому особистість.

За концепцією розвитку гуманітарної сфери України, яка є пріоритетною в цілісному процесі реалізації української національної ідеї і державотворення, найвищою цінністю проголошується людина. Під час вступу до всіх без виключення вищих закладів освіти України невід'ємним є зовнішнє незалежне оцінювання з української мови. Воно проводиться на основі програмових вимог, які укладені відповідно до програм зовнішнього незалежного оцінювання та навчальних програм загальноосвітніх навчальних закладів. Програма з навчальної дисципліни „Підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури” складена на основі зазначених програмових вимог згідно з програмою зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури з урахуванням форм тестових завдань, вимог до знань та умінь абітурієнтів, засобів діагностики навчання з дисципліни.

3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови» для слухачів підготовчих курсів забезпечується Навчально-методичним центром довузівської підготовки ДІ НУ ОМА і складена на підставі:

1) програми зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури учнів загальноосвітніх навчальних закладів, яка відповідає навчальній програмі загальноосвітніх навчальних закладів України;

2) вимог процедури зовнішнього незалежного оцінювання і його формалізованих паперів та типових методик;

3) сукупності морально-психологічних і фізичних вимог до учасників зовнішнього незалежного оцінювання.

Мета. Підвищити загальноосвітній рівень слухачів, надати допомогу у відновленні і закріпленні знань з української мови, у розвитку навичок розв'язання широкого кола тестових завдань і оформлення бланків відповідей у межах відведеного часу, у формуванні відповідних морально-психологічних і фізичних здібностей та якостей учасника зовнішнього незалежного оцінювання.

Підготовка до ЗНО має бути комплексною і проходити за такими **напрямами:**

- предметна підготовка;
- спеціальна підготовка;
- психологічна і моральна підготовка;
- фізична підготовка.

4. Завдання та вимоги до рівня предметної підготовки учасників ЗНО з української мови

Завдання предметної підготовки з української мови:

- підготовка слухачів до змістової складової зовнішнього тестування з української мови;

- отримання слухачами оцінок за нормативними шкалами, систематизована робота над помилками;

- сприяння національному самоусвідомленню і стійкому відчуттю приналежності до європейської спільноти;

- систематизація базових орфоепічних, граматичних, лексичних, правописних, стилістичних умінь і навичок на основі засвоєння норм української літературної мови, її виражальних засобів;

- розвиток умінь і навичок спілкування, вільного вираження думок і почуттів у різних сферах суспільного та приватного життя на основі закріплення засвоєних базових мовленнєвих знань, вдосконалення умінь і навичок комунікативно виправдано користуватися засобами мови під час створення висловлювань;

Учасники зовнішнього незалежного оцінювання з української мови повинні

- **знати** зміст мовних понять і термінів;
- **розпізнавати** мовні явища й закономірності;
- **групувати** і класифікувати вивчені мовні явища;
- **визначати** істотні ознаки мовних явищ;
- **розуміти** значення й особливості функціонування мовних одиниць;
- **установлювати** причинно-наслідкові зв'язки мовних явищ;

- **застосовувати** знання з фонетики, лексики, фразеології, морфеміки, словотвору, морфології, синтаксису та лінгвістики тексту в практичних ситуаціях;
- **розуміти** фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему, основну думку та виражально-зображувальні засоби прочитаного тексту;
- **оцінювати** мовлення з погляду дотримання основних орфоепічних, лексичних, морфологічних, синтаксичних норм української мови;
- **оцінювати** письмові висловлювання з погляду мовного оформлення й ефективності досягнення поставлених комунікативних завдань;
- **відрізнати** випадки правильного використання мовних засобів від помилкових;
- **створювати** власні висловлення, чітко формулюючи тезу, наводячи переконливі аргументи, використовуючи доречні приклади, логічно й послідовно викладаючи думки та формулюючи відповідні висновки;
- **використовувати** різноманітні виражальні засоби, граматичні конструкції, лексичне і фразеологічне багатство української мови в процесі спілкування для оптимального досягнення мети спілкування;
- **оформлювати** письмове мовлення відповідно до орфографічних, граматичних і пунктуаційних норм української мови;

Ці знання, уміння та навички формуються шляхом:

- проведення аудиторних лекційних, практичних занять і контрольних робіт,
- виконання слухачами самостійних контрольних робіт і завдань за вказівками викладачів,
- надання слухачам індивідуальних консультацій з найбільш складних питань;
- індивідуальної самостійної роботи слухачів.

Завдання та вимоги до рівня СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ учасників ЗНО з української мови

Завдання спеціальної підготовки з української мови:

- надати слухачам чітке та детальне уявлення щодо процедури зовнішнього незалежного оцінювання, форматів тестових завдань і бланків відповідей;
- сформулювати у слухачів вміння працювати з тестовими завданнями та бланками відповідей у межах відведеного часу.

Учасники зовнішнього незалежного оцінювання з української мови повинні:

- знати порядок допуску до участі в зовнішньому оцінюванні;
- бути ознайомленими з правилами проходження зовнішнього оцінювання;
- знати порядок зарахування результатів зовнішнього оцінювання з української мови;

- знати структуру тесту й форми тестових завдань зовнішнього незалежного оцінювання з української мови;
- володіти достатніми технічними навичками процедури проходження тестування та заповнення бланків відповідей;
- вміти розв'язувати тестові завдання з урахуванням відведеного часу.

Завдання та вимоги до рівня МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ учасників ЗНО з української мови

Завдання морально-психологічної підготовки:

- виробити у слухачів уміння працювати продуктивно протягом досить тривалого, але обмеженого часу;
- відкрити слухачам основи методики формування психології успіху і впевненості у своїх силах в умовах ситуації стресу.

Учасники зовнішнього незалежного оцінювання з української мови повинні:

- мати позитивну мотивацію на участь у зовнішньому незалежному оцінюванні;
- бути впевненим у достатньому рівні своєї підготовки для успішного складання як окремих тестових завдань, так і всього тесту в цілому;
- вміти чітко уявляти складність завдань і спокійно визначати оптимальну послідовність їх розв'язання на зовнішньому тестуванні з української мови у межах відведеного часу;
- мати навички контролювання свого психологічного стану в умовах досить тривалої роботи в екстремальних умовах.

Це формується:

- шляхом надання слухачам підготовчих курсів відповідних рекомендацій і консультацій психолога;
- високим змістовим, методичним й організаційним рівнем предметної та спеціальної підготовки на курсах;
- тактовим і уважним ставленням викладачів до слухачів;
- заходами профорієнтаційної роботи.

Завдання та вимоги до рівня ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ учасників ЗНО з української мови

Завдання фізичної підготовки:

- навчити слухачів навичкам постійного підтримування задовільної фізичної форми протягом тривалого періоду підготовки і проведення зовнішнього незалежного оцінювання;
- надати слухачам можливість регулярно займатися відповідними фізичними вправами у період навчання на підготовчих курсах.

**5. АНОТАЦІЇ РОЗДІЛІВ ДИСЦИПЛІНИ
«УКРАЇНСЬКА МОВА»
ТА ВИМОГИ ДО МІНІМАЛЬНИХ ЗНАНЬ І УМІНЬ СЛУХАЧІВ**

Анотації розділів дисципліни	Вимоги до знань і умінь слухачів
Фонетика. Графіка	
<p>Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Звуки мови й звуки мовлення. Голосні і приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки й глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї, щ. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків.</p>	<p>Розрізняти й визначати в словах голосні, тверді і м'які, дзвінки й глухі приголосні; ненаголошені й наголошені голосні; ділити слово на склади; визначати звукове значення букв у слові. Визначати місце букв в алфавіті, розташовувати слова за алфавітом, розпізнавати явища уподібнення приголосних звуків, спрощення в групах приголосних, основні випадки чергування голосних і приголосних звуків, зокрема у-в, і-й.</p>
Лексикологія. Фразеологія	
<p>Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні та однозначні слова. Пряме й переносне значення слова. Види переносних значень: метафора, метонімія, синекдоха. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальнонавчівані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі слова й нові слова (неологізми). Нейтральна та емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі словосполучення і вирази: фразеологізми, приказки, прислів'я, афоризми. Типи словників.</p>	<p>Пояснювати відомі слова; добирати до слів синоніми й антоніми та використовувати їх у мовленні, вживати слова в переносному значенні. Знаходити в тексті й доречно використовувати в мовленні вивчені категорії слів; пояснювати значення фразеологізмів, приказок, прислів'їв, крилатих висловів, правильно й комунікативно доцільно використовувати їх у мовленні.</p>
Будова слова. Словотвір	
<p>Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова:</p>	<p>Відділяти закінчення слів від основи, членувати основу на</p>

<p>корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безафіксний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [o], [e] у складних словах.</p>	<p>значущі частини, добирати спільнокореневі слова, слова з однаковими префіксами й суфіксами; розрізняти форми слова й спільнокореневі слова, правильно вживати їх у мовленні; визначати спосіб творення відомих слів.</p>
<p>Морфологія</p>	
<p>Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. <i>Іменник</i> як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, конкретні та абстрактні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Типи відмін. Перша, друга, третя, четверта відміни. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ та імен по батькові.</p>	<p>Визначати, що вивчає морфологія; розпізнавати іменники, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль; належність іменників до певної групи за їхнім лексичним значенням, походженням, вживаністю в мовленні, основні способи творення іменників; правильно відмінювати іменники, відрізняти правильні форми іменників від помилкових; використовувати іменники в мовленні, послуговуючись їхніми виражальними можливостями.</p>
<p><i>Прикметник</i> як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і</p>	<p>Розпізнавати прикметники, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди прикметників за значенням, ступені порівняння якісних прикметників, повні й короткі форми якісних прикметників, основні способи їх творення, відмінювання; відрізняти правильні форми прикметників від помилкових..</p>

<p>найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Повні й короткі форми якісних прикметників. Зміни приголосних при творенні вищого ступеня прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).</p>	
<p><i>Займенник</i> як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Неозначені й заперечні займенники, їх утворення.</p>	<p>Розпізнавати займенники, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди займенників за значенням, основні способи їх творення, відмінювання; відрізнити правильні форми займенників від помилкових, правильно добирати потрібні форми займенників і використовувати їх у мовленні.</p>
<p><i>Числівник</i> як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (власне кількісні, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) один, одна; 2) два, три, чотири; 3) від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят, ... вісімдесят; 4) сорок, дев'яносто, сто; 5) двісті-дев'ятсот; 6) нуль, тисяча, мільйон, мільярд; 7) збірні; 8) дробові. <p>Порядкові числівники, особливості їх відмінювання.</p>	<p>Розпізнавати числівники, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди числівників за значенням, основні способи їх творення, відмінювання; відрізнити правильні форми числівників від помилкових; доцільно добирати потрібні форми числівників і використовувати їх у мовленні.</p>
<p><i>Дієслово</i> як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані (дієслова теперішнього, майбутнього</p>	<p>Розпізнавати дієслова, особливі форми дієслова, безособові дієслова; визначати загальне значення дієслова, морфологічні ознаки, синтаксичну роль,</p>

<p>й минулого часів), відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник). Безособові дієслова. Вид дієслова: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Час дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способу дієслів. Слово-зміна дієслів I та II дієвідміни. Родові та числові форми дієслів минулого часу. Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.</p>	<p>часи й способи дієслів, дієвідміни, особливості відмінювання дієслів кожної дієвідміни, основні способи творення дієслів, зокрема видових форм, форм майбутнього часу недоконаного виду, форм умовного та наказового способу дієслів; відрізнити правильні форми дієслів від помилкових.</p>
<p><i>Дієприкметник</i> як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Суфікси пасивних дієприкметників. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на <i>-но, -то</i>.</p>	<p>Розпізнавати дієприкметники (зокрема відрізнити їх від дієприслівників), визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, особливості творення, відмінювання; відрізнити правильні форми дієприкметників від помилкових, добирати й комунікативно доцільно використовувати дієприкметники та дієприкметникові звороти в мовленні.</p>
<p><i>Дієприслівник</i> як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.</p>	<p>Розпізнавати дієприслівники, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, основні способи їх творення, відрізнити правильні форми дієприслівників від помилкових, правильно будувати речення з дієприслівниковими зворотами.</p>
<p><i>Прислівник</i> як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників зазначенням: означальні та обставинні (місця, часу, причини, мети, способу дії). Ступені порівняння означальних прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого ступеня.</p>	<p>Розпізнавати прислівники, визначати їх загальне значення, морфологічні ознаки синтаксичну роль, розряди прислівників за значенням, ступені порівняння якісних прислівників, основні способи творення прислівників; відрізнити правильні форми прислівників від помилкових, добирати й комунікативно доцільно використовувати прислівники в мовленні.</p>

<p><i>Прийменник</i> як службова частина мови.</p> <p>Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені.</p> <p>Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника.</p>	<p>Розпізнавати прийменники, визначати їх морфологічні ознаки, групи прийменників за походженням і за будовою, правильно й комунікативно доцільно використовувати форми прийменників у мовленні.</p>
<p><i>Сполучник</i> як службова частина мови.</p> <p>Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, розділові, протиставні) й підрядні (місця, часу, причини, умови, способу дії).</p> <p>Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені).</p>	<p>Розпізнавати сполучники, визначати їх морфологічні ознаки, групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю, за вживанням і за будовою; правильно й комунікативно доцільно використовувати сполучники та сполучні слова в мовленні.</p>
<p><i>Частка</i> як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.</p>	<p>Розпізнавати частки, визначати їх морфологічні ознаки, групи часток за значенням і вживанням; правильно й комунікативно доцільно використовувати частки в мовленні.</p>
<p><i>Вигук</i> як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.</p>	<p>Розпізнавати вигуки, визначати їх морфологічні ознаки, групи вигуків за походженням; правильно й комунікативно доцільно використовувати вигуки в мовленні.</p>
<p>Синтаксис</p>	

<p>Завдання синтаксису. Словосполучення й речення. Підрядний та сурядний зв'язок між словами. Головне й залежне слова в словосполученні. Типи словосполучень за способами вираження головного слова. Словосполучення непоширені й поширені. Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Типи речень у сучасній українській мові. Типи речень за метою висловлювання (розповідні, питальні та спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за будовою (прості й складні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).</p>	<p>Розрізняти словосполучення й речення, сурядний та підрядний зв'язок між словами; визначати головне й залежне слова в словосполученні, типи словосполучень за способами вираження головного слова. Розрізняти речення різних видів: за метою висловлювання, за емоційним забарвленням, за складом граматичної основи, за наявністю чи відсутністю другорядних членів, за наявністю необхідних членів речення, за будовою, за наявністю чи відсутністю другорядних членів, за наявністю необхідних членів речення, за будовою, за наявністю чи відсутністю однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання.</p>
<p>Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їхнього вираження. Основні функції компонентів складеного присудка: вираження граматичного значення присудка (функція допоміжної частини) та вираження основного лексичного значення присудка (функція основної частини - неозначеної форми дієслова чи іменної частини).</p>	<p>Визначати структуру простого двоскладного речення, способи вираження підмета й присудка (простого й складеного), особливості узгодження присудка з підметом. Уміти правильно й комунікативно доцільно використовувати прості речення.</p>

<p>Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні.</p> <p>Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення.</p> <p>Додаток: прямий, непрямий.</p> <p>Типи обставин за значенням.</p> <p>Способи вираження означень, додатків, обставин.</p> <p>Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні.</p>	<p>Розпізнавати види другорядних членів та їх типи й різновиди, визначати способи вираження означень, додатків, обставин, роль порівняльного звороту.</p> <p>Правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості другорядних членів речення в мовленні.</p>
<p>Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень.</p>	<p>Розпізнавати типи односкладних речень (у тому числі й у складних реченнях), визначати особливості кожного з типів; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості односкладних речень у власному мовленні.</p>
<p>Речення з однорідними членами. Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами.</p> <p>Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені.</p> <p>Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення.</p> <p>Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки - непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення.</p>	<p>Розпізнавати просте речення з однорідними членами речення, звертаннями, вставними словами, словосполученнями, реченнями, відокремленими членами речення (означенням, прикладками, додатками, обставинами), зокрема уточнювальними, правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості простого ускладненого речення в мовленні.</p>
<p>Складне речення. Ознаки складного речення. Способи зв'язку простих речень у складному:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) інтонація й сполучники або сполучні слова; 2) інтонація. 	<p>Розпізнавати складні речення різних типів, визначати їх структуру, види й засоби зв'язку між простими реченнями. Добирати й конструювати складні речення, що оптимально відповідають конкретній комунікативній</p>

<p>Типи складних речень за способом зв'язку їхніх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.</p>	<p>меті.</p>
<p>Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення.</p>	<p>Розпізнавати складносурядні речення, визначати смислові зв'язки між частинами складносурядного речення; комунікативно доцільно використовувати його виражальні можливості в мовленні.</p>
<p>Складнопідрядне речення. Головне й підрядне речення. Способи вираження залежності підрядних речень. Підрядні сполучники й сполучні слова. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їхні типи за характером зв'язку між частинами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю; 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю; 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю. 	<p>Розпізнавати складнопідрядні речення, визначати їх будову, зокрема складнопідрядних речень із кількома підрядними, основні види підрядних речень, типи складнопідрядних речень за характером зв'язку між частинами. Правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості складнопідрядних речень різних типів у процесі спілкування.</p>
<p>Безсполучникове складне речення. Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними); 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною). 	<p>Розпізнавати безсполучникові складні речення; визначати смислові відношення між їх частинами-реченнями (однорідними й неоднорідними), особливості інтонації безсполучникових складних речень. Правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості безсполучникових складних речень у мовленні.</p>
<p>Складні речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.</p>	<p>Визначати структуру складних речень із різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку, правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості речень</p>

	цього типу в мовленні.
Способи передачі чужого мовлення. Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.	Визначати в реченні з прямою мовою слова автора й пряму мову, речення з непрямою мовою; замінювати пряму мову непрямою; правильно й доцільно використовувати в тексті пряму мову й цитати.
Лінгвістика тексту	
Складне синтаксичне ціле (ССЦ), його основні ознаки. ССЦ і абзац. Види й засоби міжфразового зв'язку. Актуальне членування речення: дане й нове.	Розпізнавати ССЦ за істотними ознаками й виділяти за допомогою абзацу; визначати види й засоби міжфразового зв'язку, "дане" й "нове" в реченні.
Стилістика	
Стилі мовлення (розмовний, офіційно-діловий, публіцистичний, науковий, художній), їх основні ознаки, функції.	Розпізнавати стилі мовлення, визначати особливості кожного з них. Уміти користуватися різноманітними виражальними засобами української мови в процесі спілкування для оптимального досягнення мети спілкування.
Орфоепія	
Вимова голосних (наголошених і ненаголошених). Вимова приголосних: 1) африкатів [дж], [дз], [дз']; 2) вимова груп приголосних (уподібнення, спрощення); 3) вимова м'яких приголосних; 4) вимова подовжених приголосних. Правила вимови слів з апострофом.	Визначати особливості вимови голосних і приголосних звуків, ставити наголос відповідно до орфоепічних норм.
Орфографія	
Правопис ненаголошених голосних [е], [и], [о] в коренях слів. Позначення м'якості приголосних на письмі буквами <i>ь, я, ю, є, і</i> ; сполучення <i>йо,ьо</i> . Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правопис власних та загальних назв. Написання великої букви. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих прізвищ та імен по батькові. Правопис українських прізвищ прикметникового	Розпізнавати вивчені орфограми й пояснювати їх за допомогою правил; правильно писати слова з вивченими орфограмами, знаходити й виправляти орфографічні помилки на вивчені правила.

<p>типу. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис <i>н</i> та <i>ни</i> у прикметниках та дієприкметниках, <i>не</i> з різними частинами мови. Особливості написання числівників. Написання, що беруться в лапки. Написання окремо (сполучень прислівникового типу), разом і через дефіс (прислівників, службових частин мови, вигуків).</p>	
Пунктуація	
<p>Розділові знаки в кінці речення. Тире між підметом і присудком. Двокрапка й тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами, у безсполучникових складних реченнях. Кома, крапка з комою в простому й складному реченнях. Розділові знаки при прямій мові, діалозі й цитатах.</p>	<p>Обґрунтовувати вживання розділових знаків за допомогою вивчених правил; правильно ставити розділові знаки в простому й складному реченні; знаходити та виправляти помилки на вивчені правила.</p>
Розвиток мовлення	
<p>Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо); адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення; основні правила спілкування. Тема та основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Типи мовлення (розповідь, опис, роздум). Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму.</p>	<p>Уважно читати й усвідомлювати та запам'ятовувати зміст прочитаного, диференціюючи в ньому головне й другорядне. Критично оцінювати прочитане. Складати письмове висловлювання, логічно викладаючи зміст, підпорядковуючи його темі та основній думці, задуму, обраному стилю та типу мовлення, досягати визначеної комунікативної мети. Знаходити й виправляти недоліки та помилки в змісті, побудові й мовному оформленні власних висловлювань, спираючись на засвоєні знання.</p>

7. КРИТЕРІЇ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Знання – це якісна характеристика, притаманна людині, яка набуває її у

процесі навчання. Для досліджень і аналізу ця характеристика повинна бути виміряна та визначена у вигляді об'єктивних кількісних показників. Вимірюванням та оцінюванням якісних характеристик в освіті займається наука – тестологія, яка і забезпечує науково-теоретичне і методологічне підґрунтя для розробки і використання такого інструменту масового оцінювання якісних характеристик освіти, якими є тести.

Тестологія – це напрям наукових досліджень у галузі теорії і практики вимірювання та оцінювання якісних характеристик, притаманних людині, де методом вимірювання є тестування. Цей метод передбачає, що інструментом вимірювання є тест, складений з тестових завдань; процедурою вимірювання є тестування; методом оцінювання є шкалювання.

В якості засобів діагностики успішності навчання з української мови для **поточного контролю** проводяться опитування при проведенні практичних занять та контрольні роботи з тестовими завданнями, для підсумкового контролю (підготовки до заліку) – питання-тести, аналогічні зовнішньому незалежному оцінюванню.

Тести поточного та підсумкового оцінювання містять завдання таких типів:

1. Завдання, що передбачають вибір однієї правильної відповіді з групи запропонованих варіантів відповідей (тип А).

2. Завдання на встановлення відповідності (логічних пар) між елементами двох списків (тип В).

3. Завдання з розгорнутою відповіддю в довільній формі, наприклад, виклад власної думки щодо певної події, короткий твір, есе з української мови тощо (тип С).

Відповіді учасників тестування на завдання у бланку відповідей А оцінюються з використанням шаблонно-систематизованих засобів. Відповіді на завдання бланку відповідей Б оцінюються екзаменаторами.

Оцінювання тестових завдань різного типу здійснюється за такими схемами:

1. Завдання на вибір однієї правильної відповіді типу А оцінюється:

1 бал, якщо вибрано правильну відповідь;

0 балів, якщо вибрано неправильну відповідь, або вибрано більше однієї відповіді, або відповіді не надано.

2. Завдання типу В оцінюється:

1 бал за кожну правильно встановлену відповідність (логічну пару);

0 балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари.

3. Завдання типу С перевіряє викладач за критеріями оцінювання, затвердженими на засіданні предметно-методичної комісії з української мови та літератури Навчально-методичного центру довузівської підготовки. Оцінки він виставляє в спеціально відведеній частині бланка Б.

Критерії оцінювання успішності навчання з дисципліни "Підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови" поділяються на три блоки:

Критерії оцінювання навчальних досягнень на практичних заняттях

Рівень навч. досягнень	Бали	Критерії оцінювання
I. Початковий	1	Слухач відтворює матеріал, називаючи окремий факт.
	2	Слухач розуміє навчальний матеріал і може відтворити фрагмент з нього окремим реченням.
	3	Слухач розуміє навчальний матеріал, за допомогою викладача дає відповідь у вигляді висловлювання.
II. Середній	4	Слухач має уявлення про зміст мовного факту, здатний висвітлити незначну його частину та за допомогою викладача визначити основні поняттєві елементи.
	5	Слухач знає зміст мовного або літературного факту, розкриває окрему його частину, за допомогою викладача знаходить приклади до цього мовного факту.
	6	Слухач знає зміст мовного або літературного факту, здатний висвітлити його частину, за допомогою викладача виділяє основні мовні явища.
III. Достатній	7	Слухач володіє матеріалом і навичками аналізу мовних фактів за поданим викладачем зразком, наводить окремі приклади за мовною темою.
	8	Слухач володіє матеріалом, під керівництвом викладача аналізує мовні явища, виправляє допущені помилки і добирає докази на підтвердження висловленої думки.
	9	Слухач володіє матеріалом і навичками аналізу мовних фактів, оцінює окремі мовні явища, добирає аргументи на підтвердження власних міркувань.
IV. Високий	10	Слухач володіє матеріалом і навичками аналізу мовних або літературних фактів, систематизує набуті знання, знаходить і виправляє допущені помилки.
	11	Слухач володіє матеріалом, вміннями та навичками аналізу мовних фактів, висловлює власні думки, самостійно оцінює мовні явища.
	12	Слухач вільно володіє матеріалом та навичками аналізу мовних явищ, здатний до оригінальних, творчих рішень різноманітних завдань.

8. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Методика викладання української мови повинна бути зорієнтована на підготовку до виконання тестів та тестових завдань, тому існує необхідність

розвитку знань, умінь та навичок роботи з тестами. Передусім для цього необхідне обґрунтування тестів як форми моніторингу знань абітурієнтів.

Під час викладання курсу "Підготовка до ЗНО з української мови" слухачам необхідно за допомогою тренувальних тестів надати можливість всебічного охоплення матеріалу з необхідними типами тестових завдань, щоб сформувати готовність до виконання роботи із ЗНО, зокрема це такі типи:

- завдання з вибором однієї правильних відповідей;
- завдання на встановлення відповідності;
- відкрите завдання з розгорнутою відповіддю (написання власного висловлювання - роздуму).

Використання тренувальних тестів допомагає:

- навчитися найбільш ефективно працювати при реальному тестуванні, коли в умовах обмеженого часу людина звичайно відчуває тиск на психіку;
- покращити власну здатність проходити тести так, щоб не губити бали через допущення елементарних помилок.

У зв'язку з останнім слід зауважити, що роботу з тренувальними тестами необхідно вести, керуючись двома цілями:

- 1 правильно розв'язати завдання;
- 2 дотримуватися техніки заповнення бланків відповідей;
- 3 вкластися у відведений час.

Маючи певний досвід роботи з типовими конструкціями тестових завдань, слухач витратить мінімум часу на розуміння інструкції або умови тестового завдання.

Також необхідно надати слухачам рекомендації щодо написання письмової роботи під час зовнішнього незалежного оцінювання.

Головною рекомендацією до виконання тестів є уважне прочитання його умови, здебільшого позитивної. Обов'язковим є попередній розподіл часу на виконання всієї роботи.

Рекомендації щодо виконання відкритого завдання з розгорнутою відповіддю (написання роздуму) доволі деталізовані і чітко окреслені.

Письмове висловлення передбачає обґрунтоване доведення (через ствердження чи спростування) запропонованої тези або обґрунтовану відповідь на поставлене запитання.

Ця частина тесту перевіряє знання й уміння правильно формулювати тезу, переконливо її аргументувати, логічно та зрозуміло викладати думки, робити висновок, доречно вживати слова, грамотно оформлювати написане.

Запланований об'єм навчального матеріалу програмної дисципліни "Підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови" на лекційних та практичних заняттях необхідно викладати у системі **міжпредметних взаємозв'язків**. Теми з української мови, з розвитку зв'язного мовлення доцільно розглядати в комплексі, узагальнюючи й систематизуючи, на основі мотиваційного підходу.

Єднальним містком у даній ситуації для міжпредметних зв'язків є підготовка до написання власного висловлення. Тут знадобляться відомості із

української та зарубіжної літератури, історії України, всесвітньої історії, етики, естетики, основ філософії та суспільствознавства тощо.

Слухачі повинні усвідомлювати, що це їхні *власні* висловлення. Будь-який твір, написаний *власними* силами, буде неповторним, оскільки кожна особистість має *власний* життєвий досвід, на який вона спиратиметься при виконанні відкритого завдання. Ось чому розвиток зв'язного мовлення виходить на перший план під час підготовки до власного висловлення. Звідси мотивація читання книг, яке може бути не просто інформаційно корисним, а й засобом поповнення словникового складу мовця.

Що стосується роботи на практичних заняттях, то необхідно зважати на те, що ефективна розумова діяльність має місце при поглибленому проникненні у сутність предмета вивчення, зумовлює появу більшого інтересу, активності, яка краще розвивається, коли, крім знань, до процесу пізнання включаються емоції. Важливо на заняттях створити умови для того, щоб слухачі перебували у стані позитивних емоцій. Викладач має сприяти виникненню почуття поваги, захоплення на кожному занятті.

З метою покращення результатів навчання, стимулювання інтересу слухачів до процесу повторення, отримання й закріплення знань, викладачеві рекомендується перевіряти й оцінювати максимальну кількість виконаних кожним слухачем робіт, будь то письмових, або усних. Ігнорування ведення чіткого обліку знань призводить до виникнення почуття байдужості до навчання, пасивності, відчуженості від навчального процесу з боку слухачів.

Домашнє завдання для самостійного опрацювання навчального матеріалу рекомендується подавати систематизованим у такі блоки: завдання на закріплення матеріалу поточного заняття; завдання на повторення раніше вивченого у школі матеріалу до наступного заняття; вказівки щодо виконання самостійних контрольних робіт і завдань (за потреби).

10. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА».

Практичне заняття № 1.

Тема: фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія.

- 1.** Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови.
- 2.** Звуки мови й звуки мовлення.
- 3.** Загальна характеристика та класифікація мовних звуків: голосні і приголосні.
- 4.** Алфавіт. Співвідношення звуків і букв.
- 5.** Позначення звуків мовлення на письмі. Фонетичний запис.
- 6.** Звукове значення букв *я, ю, є, ї, щ*.
- 7.** Чергування голосних звуків: о, е, а, і-й, у-в; і приголосних г, к, х з ж, ч, ш.
- 8.** Спрощення в групах приголосних, подовження та подвоєння.
- 9.** Правила вживання м'якого знака.
- 10.** Вживання апострофа в українській мові.

Тема 2: РЗМ Спілкування і мовлення

1. Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо).
2. Адресант і адресат мовлення.
3. Монологічне й діалогічне мовлення. Усне й писемне мовлення. Основні правила спілкування.

Практичне заняття № 2.

Тема: Будова слова. Словотвір. Орфографія. Стили мовлення. Лексикологія. Фразеологія.

1. Будова слова. Основа слова й закінчення.
2. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір.
3. Основні способи словотворення в українській мові.
4. Основні правила переносу слів з рядка в рядок.
5. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [o], [e] у складних словах. Правопис складних і складноскорочених слів.
6. Вимова і написання префіксів з- (*зі-, с-*), роз-, без-, пре-, при-, *прі-*.
7. Правопис найуживаніших суфіксів.
8. Правопис часток.
9. Вживання великої літери.
10. Правопис прізвищ.
11. Лексикологія як учення про слово. Лексичне значення слова.
12. Пряме та переносне значення слова.
13. Омоніми. Синоніми. Антоніми.
14. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни.

Практичне заняття № 3.

Тема: Морфологія. Орфографія. Іменник. Прикметник.

1. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.
2. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду.
3. Число іменників.
4. Відмінки іменників. Типи відмін. Перша, друга, третя, четверта відміни. Особливості вживання та написання відмінкових форм.
5. Відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ та імен по батькові.
6. Правопис складних іменників. Написання прикладок.
7. Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.
8. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні.
9. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста та складена форми). Повні й короткі форми якісних прикметників.
10. Особливості відмінювання прикметників (тверда та м'яка групи).
11. Творення прикметників, перехід прикметників в іменники.

12. Правопис складних прикметників.

Тема 1 РЗМ Лінгвістика тексту.

Практичне заняття № 4.

Тема: Числівник. Займенник.

1. Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

2. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені.

3. Типи відмінювання кількісних числівників (один, одна; два, три, чотири; від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят ... вісімдесят; сорок, дев'яносто, сто; двісті - дев'ятсот; нуль, тисяча, мільйон, мільярд; збірні; дробові). Порядкові числівники, особливості їх відмінювання.

4. Творення числівників.

5. Правопис числівників.

6. Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

7. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками.

8. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні.

9. Відмінювання займенників.

10. Правопис займенників.

Тема 2: РЗМ Тема й основна думка висловлювання. Стилi мовлення

1. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність).

2. Стилi мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.

Практичне заняття № 5.

Тема : Дієслово. Дієприкметник.

1. Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

2. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на *-НО, -то*).

3. Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова. Творення форм умовного і наказового способів дієслів.

4. Словозміна дієслів I і II дієвідміни. Особові і числові форми дієслів (теперішнього і майбутнього часу й наказового способу). Родові і числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу).

5. Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього і майбутнього часу. Правопис дієслів.

6. Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

7. Активні і пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу.

8. Відмінювання дієприкметників.

9. Дієприкметниковий зворот.

Практичне заняття № 6.

Тема: Дієприслівник. Прислівник.

1. Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

2. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

3. Правопис дієприслівників.

4. Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

5. Розряди прислівників за значенням.

6. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів.

7. Спосіб и творення прислівників.

8. Правопис прислівників.

Тема 2: РЗМ Типи мовлення

1. Типи мовлення (розповідь, опис, роздум).

2. Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму.

Практичне заняття № 7.

Тема: Службові частини мови. Прийменник. Сполучник. Частка. Вигук

1. Службові частини мови. Прийменник як службова частина мови.

2. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені.

3. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника.

4. Правопис прийменників разом, окремо і через дефіс.

5. Сполучник як службова частина мови.

6. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені).

7. Правопис сполучників разом і окремо.

8. Частка як службова частина мови.

9. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.

10. Написання часток *бо, но, то, от, таки*.

11. *Не* з різними частинами мови.

12. Вигук як частина мови.

13. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні.

14. Значення вигуків.

15. Звуконаслідувальні слова.

16. Правопис вигуків.

Практичне заняття № 8.

Тема 1: Синтаксис. Пунктуація. Словосполучення. Типи словосполучення

1. Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису.

2. Словосполучення. Головне й залежне слово в словосполученні.

3. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова.

4. Словосполучення непоширені й поширені.

Тема 2: РЗМ Роздум.

1. Роздум як тип мовлення.

2. Особливості побудови елементарного роздуму.

3. Теза, аргументи (докази) та приклади у творі-роздумі (власному висловлюванні).

4. Смісловий зв'язок висновку з іншими структурними елементами тексту-роздуму.

Практичне заняття № 9.

Тема 1: Речення. Просте двоскладне речення. Другорядні члени речення.

1. Речення як основна синтаксична одиниця.

2. Граматична основа речення.

3. Порядок слів у реченні.

4. Види речень у сучасній українській мові:

- за метою висловлювання;
- за емоційним забарвленням;
- за будовою;
- за складом граматичної основи;
- за наявністю чи відсутністю другорядних членів;
- за наявністю необхідних членів речення;
- за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів.

Практичне заняття № 10

Тема: Складне речення. Складносурядне речення.

1. Ознаки складного речення. Способи зв'язку простих речень у складному.
2. Складносурядне речення. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки в складносурядних реченнях.

Практичне заняття № 11

Тема: Складне речення. Складнопідрядне речення.

1. Складнопідрядне речення. Головне й підрядне речення. Способи вираження залежності підрядних речень.
2. Основні види підрядних речень.
3. Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їхні типи за характером зв'язку між частинами. Розділові знаки в складнопідрядних реченнях.

Практичне заняття № 12

Тема: Складне речення. Безсполучникове речення.

1. Безсполучникове складне речення.
2. Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:
 - з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);
 - з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).
3. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.
4. Тренувальні вправи, тести.

Практичне заняття № 13

Тема: Складне речення з різними видами зв'язку .

1. Розділові знаки в складному реченні з різними видами зв'язку.
2. Тренувальні вправи, тести.

Практичне заняття № 14

Тема: Способи відтворення чужого мовлення. Стилїстика.

1. Пряма й непряма мова.
2. Речення з прямою мовою.
3. Слова автора.
4. Заміна прямої мови непрямою.
5. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.
6. Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний).
7. Основні ознаки та функції стилів мовлення.

Тема 2: РЗМ Основні правила спілкування.

1. Загальне уявлення про спілкування й мовлення.
2. Види мовленнєвої діяльності.
3. Адресант і адресат мовлення.
4. Усне й писемне мовлення.
5. Тема й основна думка висловлювання.
6. Вимоги до мовлення.

Практичне заняття № 15

Повторення.

- Тренувальні вправи.
- Тести
- Власне висловлювання. Аналіз найбільш вживаних помилок під час написання власного висловлювання.

Практичне заняття 16.

Залік

12. Перелік питань до заліку «Українська мова»

1. Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Звуки мови й звуки мовлення. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки і глухі. Позначення звуків мовлення на письмі.
2. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Значення букв *я, ю, є, ї, щ*. Вимова голосних (наголошених і ненаголошених). Вимова приголосних звуків: [дж], [дз], [дз']; [г]; [ж], [ч], [ш], [дж]; груп приголосних (уподібнення, спрощення); м'яких приголосних; подовжених приголосних.
3. Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [e], [и], [o] в коренях слів.
4. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Спрощення в групах приголосних. Сполучення *йо,ьо*. Основні правила переносу слів з рядка в рядок.
5. Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо). Адресант і адресат мовлення. Монологічне й діалогічне мовлення.
6. Усне й писемне мовлення. Основні правила спілкування.
7. Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір.
8. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові. Зміни приголосних при творенні слів.
9. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [o], [e] у складних словах. Правопис складних і складноскорочених слів.
10. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх

основні ознаки, функції.

11. Найпоширеніші чергування голосних і приголосних звуків. Вимова і написання префіксів *з-* (*зі-, с-*), *роз-, без-, пре-, при-, прі-*. Правопис найуживаніших суфіксів.

12. Велика літера, лапки. Написання слів іншомовного походження. Передача на письмі російських прізвищ.

13. Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова.

14. Омоніми. Синоніми. Антоніми.

15. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальнонавчовані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика.

16. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми.

17. Типи словників.

18. Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста та складена форми). Повні й короткі форми якісних прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда та м'яка групи). Творення прикметників, перехід прикметників в іменники.

19. Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників (один, одна; два, три, чотири; від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят ... вісімдесят; сорок, дев'яносто, сто; двісті - дев'ятсот; нуль, тисяча, мільйон, мільярд; збірні; дробові). Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Творення числівників.

20. Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Відмінювання займенників. Правопис займенників.

21. Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на *-НО, -то*). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова. Творення форм умовного і наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I і II дієвідміни. Особові і числові форми дієслів (теперішнього і

майбутнього часу й наказового способу). Родові і числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього і майбутнього часу. Правопис дієслів.

22. Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на **-но, -то**.

23. Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот. Правопис дієприслівників.

24. Типи мовлення (розповідь, опис, роздум). Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму.

25. Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Спосіб и творення прислівників. Правопис прислівників.

26. Службові частини мови.

27. Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Правопис прийменників разом, окремо і через дефіс.

28. Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників разом і окремо.

29. Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні. Написання часток **бо, но, то, от, таки**.

30. *Не* з різними частинами мови.

31. Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова. Правопис вигуків.

32. Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису.

33. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.

34. Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання; за емоційним забарвленням; за будовою; за складом граматичної основи; за наявністю чи відсутністю другорядних членів; за наявністю необхідних членів речення; за наявністю чи відсутністю

ускладнювальних засобів.

35. Роздум як тип мовлення. Особливості побудови елементарного роздуму. Теза, аргументи (докази) та приклади у творі-роздумі (власному висловлюванні). Смісловий зв'язок висновку з іншими структурними елементами тексту-роздуму.

36. Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження. Основні функції та способи вираження компонентів складеного присудка. Тире між підметом і присудком.

37. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин.

38. Порівняльний зворот. Розділові знаки при прикладках і порівняльних зворотах. Тире в неповних реченнях.

39. Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена. Способи вираження головних членів односкладних речень. Однорідні члени речення. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Однорідні й неоднорідні означення. Розділові знаки при однорідних членах речення.

40. Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Розділові знаки при звертаннях та вставних конструкціях.

41. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки при відокремлених членах.

42. Складне речення. Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному (інтонація та сполучники або сполучні слова; інтонація). Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові.

43. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення. Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки в складносурядному реченні.

Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення.

44. Підрядні сполучники й сполучні слова. Основні види підрядних речень. Складне речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами. Розділові знаки в складнопідрядному реченні.

45. Безсполучникове складне речення. Типи складних безсполучникових речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями (з однорідними частинами реченнями (рівноправними); з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною)). Розділові знаки в безсполучниковому реченні.

46. Складні речення з різними видами зв'язку. Розділові знаки в складному реченні. Повний синтаксичний розбір речення.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Довідник з української мова та літератури Авраменко ЗНО НМТ. Частина 1 : видавництво Грамота;
2. Збірник тестів з української мова та літератури Авраменко ЗНО НМТ . Частина 2 : видавництво Грамота;
3. Власне висловлення з української мова та літератури Авраменко ЗНО НМТ 2024 : видавництво Грамота;
4. Авраменко О. БУЛО - СТАЛО. Зміни в правописі. Видавництво : Даринка.

ДОДАТКОВА

1. Білецька О., Шумка М. Українська мова і література ЗНО 2024. Комплексне видання : Підручники і посібники
2. ЗНО 2024 Українська мова та література. Повний курс підготовки до ЗНО та ДПА : Заболотний В. Видавництво: Літера. купити;
3. Українська мова ЗНО 2024. Комплексне видання + ДПА : Білецька О. Підручники і посібники. купити;
4. Українська мова. Інтерактивний довідник-практикум із тестамиЗНО НМТ 2024 : Літвінова І. та ін. Видавництво Ранок;
5. Типові тестові завдання. Українська мова та література ЗНО НМТ 2024 : Заболотний О. Видавництво Літера;
6. Білецька О. Українська мова. Тренажер для підготовки до ЗНО та ДПА 2024 : Підручники і посібники;
7. Українська мова та література. Тестові зошити для підготовки до ЗНО НМТ 2024 : Тищенко З., та ін. видавництво Ранок.

ІНТЕРНЕТ-САЙТИ:

1. <https://suspilne.media/>
2. <http://testportal.gov.ua>
3. <https://lifepravda.com.ua/society/2023/04/6/253689/>
4. <http://www.ukrlib.com.ua>
5. <http://subject.com.ua/ukrmova/zno/index.html>
6. <https://pidruchnyk.com.ua/1317-ukrainska-mova-golub-11-klas.html>